

Metodický list: Tomáš Sedláček bojuje za Československo

Hodina je zaměřena na zahraniční odbojovou činnost Tomáše Sedláčka. Protože se týká konkrétního člověka, a ne historického období, jeho příběh nekončí rokem 1945, žáci se dozvědí i o jeho perzekuci během komunistického režimu.

Pracovní list využívá komiks z knihy *Ještě jsme ve válce*, kterou si můžete pro svou školu objednat na adrese eshop.pametnaroda.cz.

Pomůcky

komiks *Ještě jsme ve válce* (alespoň do dvojice, v případě tisku komiks str. 9–15), pracovní list pro každého žáka, technika k puštění audioukázek, mapa Evropy a Blízkého východu z doby 2. světové války, audioukázky

Příprava na hodinu

Přečtěte si příběh Tomáše Sedláčka – *Vydržet* (kapitola z knihy *Kruté století*), nebo si jej poslechněte: *Příběh generála Sedláčka I.*, *Příběh generála Sedláčka II.*

Časová dotace

45 min (nevyužíváme Tipy pro kreativní čtení, závěrečnou aktivitu zadáme za DÚ). Při devadesátiminutové časové dotaci se můžeme příběhu detailněji věnovat – viz Tipy pro kreativní čtení, a vypracovat obě závěrečné aktivity přímo v hodině.

Vzdělávací oblasti

osobnostní a sociální výchova, výchova demokratického občana, výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Aktivity z pracovního listu

5 MIN SAMOSTATNÁ PRÁCE

Žáci si přečtou ukázkou z komiksu a zodpoví otázky v PL cvičení 1. Poté jejich odpovědi zkontrolujeme a vysvětlíme situaci v Československu.

Proč se Tomáš Sedláček nezúčastnil bojů ve Francii?

Do bojů ve Francii zasáhli z našich jednotek nejvíce piloti. Sedláček byl příslušníkem 1. československé pěší divize. Válka ve Francii byla příliš rychlá a naše jednotka nebyla úplně zformovaná. Pořád přicházeli noví lidé a začleňovali se. Později také převládla snaha co nejvíce z jednotky zachránit a evakuovat ji do Velké Británie.

Proč se Tomáš Sedláček nezapojil do bojů ve Velké Británii?

Ze zahraničních vojáků působili přímo v Británii u armády jen piloti u RAF. Nebyli to jen Češi, ale i mnoho Poláků atd. Výjimkou byly jednotky na Středním východě a v severní Africe. To se změnilo až po invazi, kdy byla do bojů v Evropě nasazena Československá Obrněná brigáda. V některých případech někteří důstojníci vstupovali přímo k britským jednotkám, což byl třeba případ Miloše Knorra.

5 MIN
CELÁ TŘÍDA

Práce s mapou: Žáci odhadují, kudy vedla Balkánská cesta. Sbíráme nápady, správnou odpověď zatím nesdělujeme.

Text pro učitele: Po napadení Polska byla jediná cesta, jak se dostat z protektorátu do západní Evropy, paradoxně ta, která vedla přes Blízký východ. Rakousko bylo už roku 1938 součástí Německé říše. Na severu bylo našim sousedem také jen Německo. Slezsko, které je dnes součástí Polska, bylo i s městem Wrocław (německy Breslau) německé již od poloviny 18. století. Po připojení pohraničních území se uzavřenost protektorátu, který většinou hranic susedil s Německem, ještě prohloubila. Do 1. 9. 1939 bylo možné prchat přes Polsko, tato cesta se však po onom datu také uzavřela.

Jediná cesta tak vedla přes Slovensko. Ti, kteří chtěli odejít, museli nejprve přejít protektorátní hranici mezi Moravou a Slovenským štátem, odsud pak do Maďarska, jehož součástí v té době bylo i území dnešního jižního Slovenska, z Maďarska do Jugoslávie, Řecka, Turecka až do Bejrútu v dnešním Libanonu.

Přes hranice se samozřejmě muselo přecházet přes tzv. „zelenou hranici“. K opuštění protektorátu bylo třeba povolení a přes oficiální přechody to nešlo. Slovensko i Maďarsko byly německými spojenci, bylo tedy nutné se přes oba státy dostat co nejrychleji a v přísném utajení. Jak Slováci, tak Maďaři Čechy při dopadení vyhošťovali pryč, mnohdy je také ztloukli nebo předali přímo protektorátním orgánům. Jugoslávie byla před válkou československý spojencem a v době Mnichova zde také bylo nejvíce našich sympatizantů. Jako dobrovolníci na pomoc Československu se tehdy v Jugoslávii hlásily desítky tisíc lidí, takže tam mohli uprchlíci očekávat vlídnější zacházení. Z Jugoslávie vedla cesta přes Řecko (oba státy v té době nebyly spojenci Německa) do Turecka. Přes Bulharsko to nešlo, protože bylo německým spojencem, stejně jako Rumunsko.

5 MIN
CELÁ TŘÍDA

Pustíme ukázkou Balkánská cesta. Žáci si kontrolují a doplňují své odpovědi. Poté jim vysvětlíme, proč do Francie Sedláček odjížděl z Bejrútu, hlavního města Libanonu: Po 1. světové válce si vítězné mocnosti rozdělily velkou část bývalé Osmanské říše. Francie dostala pod svou správu území dnešní Sýrie a Libanonu. Bejrút byl tudíž francouzský, jediné odtud se dalo odjet do Francie, a to až do vypuknutí války. Ti, kteří se nestihli do června 1940 dostat do Francie, se museli stáhnout na Střední východ, kde založili naši československou jednotku. Její příslušníci bojovali např. u Tobruku.

- 5 MIN**
CELÁ TŘÍDA
- Vysvětlíme žákům, že ukázka, kterou právě slyšeli, byla jedna ze čtyř, kterou mají chronologicky seřadit. Pustíme zbylé tři audioukázky.
- 5 MIN**
SAMOSTATNÁ PRÁCE
- Sdělíme žákům, že to, jestli na otázku 3 odpověděli správně, zjistí z komiksu, který si budeme společně číst a jehož úvodní obrázek mají před sebou.
- 20 MIN**
SAMOSTATNÁ PRÁCE
- Postupně rozdáváme žákům komiksové strany 9–15. Po každém listu s žáky shrňme, co se dočetli, a uveďme historické souvislosti.
- Zkontrolujeme s žáky odpovědi na otázku č. 3.

Tipy na kreativní čtení

Některé listy komiksu můžeme doplnit audioukázkou: str. 10 – Přelet na Slovensko, str. 11 – Martin Udržálek, str. 12 – Ukrývání v lese.

Ukrývání v lese: Jde o historiku z ukrývání na Slovensku. Sedláček se s několika přáteli ukrýval v dřevěné chatě v horách spolu s uprchlou židovskou rodinou. Pravidelně chodili do vesnice pro jídlo. Po jedné takové výpravě se za nimi pustil německý oddíl. Sedláček stačil obyvatele chaty varovat, utekli po cestě údolím potoka. Sám zůstal na hlídce útěk případně krýt.

Na konci každého listu nechte žáky hádat, co bude dál.

Soustředte se na detail: např. list č. 12 – kdo pronáší větu „Právě se vracím z Hradu...“? Podle čeho jste to poznali? (Gottwald, únor 1948, podoba, známý projev)

Závěrečné aktivity

Podle svého uvážení a časových možností zařaďte jednu nebo obě ze závěrečných aktivit:

- 8 MIN**
SAMOSTATNÁ PRÁCE
1. Žáci za pomoci komiksu vyplní kartu Komiksový hrdina.
- 25 MIN**
SAMOSTATNÁ PRÁCE
2. Pod dojmem poslední stránky komiksu napište esej na téma: a) *Báli jsme se udělat ten krok kupředu. Jít na svobodu.* b) *Už to nebyl ten svět, který jsme pamatovali. Byl to svět, který si nepamatoval nás.*